

DEKALOGOA

Memoria Historikoa eta Errepresio Frankista

Sartagudako jardunaldietarako lan-materiala
maiatzak 15 · 10:30 · Kultur Etxean

Dekalogo hau memoria historikoaren esparruan bi espazio desberdinetan egindako esperientzia eta hausnarketetatik abiatuta egin da. Lehenengoa EH Bilduk lan egiten duen esparru instituzionalei buruzkoa da (udalak, Foru Parlamentua eta Eusko Legebiltzarra eta Kongresu-Senatua), azken urteotan ekimen ugari eta askotarikoak garatu baitira esparru horietan.

Bigarrenak memorialismoaren arloarekin du zerikusia, eta, bereziki, Memoria Historikoaren kolektiboaren eta Frankismoaren Biktimen

Estatuko Topaketaren ondorioekin, Argentinako Kereilari Laguntzeko Estatuko Koordinakundeak (Ceaqua) egindako ekarpenekin eta, azkenik, Euskal Herriko memoria historikoaren hainbat elkartek egindako hausnarketekin, guztiak ere Gobernuak onartutako Memoria Demokratikoaren Lege Aurreproiektuarekin lotutakoak, zeina oraindik Kongresuan izapidetzen ari baita.

Dekalogoak, era berean, modu sintetikoan egin da, parte-hartze handiagoa bultzatzeko eta, horrela, dekalogoak osatzen

duen puntuetako bakoitzean ekarpenak egin ahal izateko, interesgarritzat jotzen direnak ere sartuz. Horrela, topaketek, ondoren, dokumentu osoago eta integralago bat egitea erraztu nahi dute, gero gure eremu sozial, memorialista eta instituzionalean lan egiteko tresna izan dadin.

Dekalogoak dituen puntuak egiteko, mugimendu memorialistak planteatutako hiru aldarrikapen nagusiak hartu dira kontuan: Egiaren bilaketa, Justiziaren lorpena eta Errepresio frankistaren biktima guztientzako Erreparazioa lortzea ●

1. Francoren ondare-espoliazioa eta eliz immatrikulazioak.

1939ko otsaileko Erantzukizun Politikoen Legea aplikatzearen ondorioz frankismoak egindako desjabetze-lapurreak uztailaren 18ko estatu-kolpe militar-faxistaren aurka agertu ziren pertsona, sindikatu eta alderdi guztiei eragin zien. Horrekin batera, Elizak, frankismoari emandako babes ideologiko eta politikoaren truke, hamaika pribilegio izan zituen: dohaintzak, immatrikulazioak... Historia frankistaren orrialde hau ezin du zigorgabetasunak babestu.

2. Esklabu lana eta zigorren erredentzioak.

Estatu frankistak eta enpresa askok esklabutzako lan-baldintzez baliatu ziren, erregimen errepublikarrarekin bat egin zuten edota kolpearen aurka agertu ziren alderdi eta sindikatuetakoko ehunka mila kide behartu zituzten, zingirak, errepideak eta era guztietako obrak egitera. Beharrezkoa da aurrekoaren onuradun izan ziren pertsona, enpresa eta erakundeak identifikatzea, eta horiei pilatutako ondarea itzultzea eskatzea.

3. Tortura.

Frankismoak erabilitako eta gaur egunera arte iritsi den tortura gai tabua izan da Espainiako Estatuarentzat eta gobernuentzat. Memoria Demokratikoaren Lege Aurreproiektu honek nazien kontzentrazio-esparruetan biktima izan zirenak bakarrik onartzen ditu biktimatzat. Horrela, ahaztu egiten da frankismoan atxilotetak jasan zituzten milaka herritarrez, eta hori ezin da onartu. Tortura frankista ikusarazi eta epaitu behar da.

4. Haur lapurtuak.

Frankismoak jabetzak lapurtzeaz gain, bizitzak ere lapurtu zituen. Antzeko beste erregimen batzuetan (Alemania, Argentina...) ikusi dugun bezala, haurren lapurreta orokortua izan zen, eta frankismoaren lehen aldian preso errepublikarrei eragiteaz gain, hurrengo hamarkadetan jarraitu zuen eta 90eko hamarkadara arte iritsi zen, erregimenak antolatutako eta babestutako trama bati esker: funtzionarioak, osasun-langileak, kleroa...

5. Egia Batzordeak.

Frankismoak ezkutatutako eta isilarazitako egia argitara ateratzeko, ahalegin sozial, ekonomiko eta instituzional handia egin behar da, eta beste jarduera batzuk alde batera utzi gabe, Egia Batzordeak sortu behar dira, eremu geografiko, estatal, autonomiko eta udalgintzako zeharkatzeko. Memoria historikoari buruzko araudia ezin da oztopo izan Batzordeak sortu eta martxan jartzeko, guztiz kontrakoa baizik.

JUSTIZIA

6. Amnistiaren Legea indargabetzea.

Lege hau oztopo juridiko nagusietako bat da, eta Espainiako Justiziak alegatutako barkamen juridikoa da, frankismoaren krimenei giza eskubideen arloko nazioarteko araudia ez aplikatzeko. Lege hori indargabetzea edo haren funtsezko erreforma gutxieneko eskakizun bat da, demokratikoa izan behar duen edozein memoria-legetarako planteatu beharrekoa.

7. Zigor Kodea eta Prozedura Kriminalaren Legea aldatzea.

Frankismoaren gizateriaren aurkako krimenak (hilketak, desagerpenak, haurren lapurreta, esklabo-lana, ondare-espoliazioa) ezin dira estali preskripzioaren mantuan bidez, ezta bestelako lege-trikimailu baten bidez ere. Hala, beharrezkoa da kode penala aldatzea eta bertan giza eskubideei buruzko nazioarteko legezkotasunaren printzipioa sartzea, bai eta Prozedura Kriminalaren Legea erreformatzea ere, lege horrek ez ditzan babestu orain arte emandako ebazpen judizial bidegabeak.

8. Sekretu Ofizialen Legearen premiazko erreforma.

1968ko Sekretu Ofizialen Lege frankista, gauregun indarrean dagoena, benetako hesi bat da, egiaren bilaketan jartzen dena. Azken urteetan erreforma proposatzeko egindako legegintza-ekimenak ez dira Kongresuan izapidetu ere egin. Horregatik, beharrezkoa da, atzerapen handirik gabe, lege berri bat onartzea, gardentasunaren eta herritarren informazio-eskubidea aitortzearen printzipio argietan oinarrituta, era guztietako artxibo eta erregistroekin.

9. Nafarroaren eskumen osoak.

Auzitegi Konstituzionalak Poliziaren biktimei buruzko Nafarroako Legea baliogabetu eta Parlamentuan onartutako bigarren legea bertan behera utzi ondoren, Nafarroari giza eskubideen urraketei buruzko ikerketa batzordeak sortzeko inolako eskumenik ez aitortzea da lege horren funtsezko gaietako bat. Estatuko erakundeek egiaren monopolioa zalantzan jarri behar dute. Nafarroak erabateko eskumenak izan behar ditu memoria historikoaren arloan.

ERREPARAZIOA

10. Frankismoaren krimenen ordaina.

Frankismoak eragindako kalteengatik ordainak globala izan behar du, eta giza eskubideak urratu ziren eremu guztiak hartu behar ditu. Lehenik eta behin, Estatuak jarrera proaktiboa hartu behar du erreparazio hori egiteko (laguntzeko legezko araudia, aurrekontu-baliabideak eta baliabide pertsonal nahikoak): gorpuak lurpetik ateratzea, banku genetikoa, ikerketa, ondare-erantzukizunak... Bestalde, erreparazioa ideologiaren eta kulturaren esparru zabalean ere sartu behar da, irakaskuntzako hezkuntza-curriculumak berreginez eta sinbologia frankistari eta erlijiosoari lotutako eremu zabal guztia sakon mugituz.

Azkenik, aurreko guztia Gobernuak onartutako Memoria Demokratikoaren Lege Aurreproiektuaren edukiarekin lotuta, baliagarria da Memoria Historikoaren eta Frankismoaren Biktimen kolektiboen Estatuko topaketan lortutako azken ondorioa gogoraraztea:

“Aurreproiektua aurrerapauso garrantzitsua da aurreko Memoriaren Legearen indarreko testuarekin alderatuta, baina, egia esanda, ez politikoki, ez juridikoki, ez da haustura bat Espainiako Garrantziaren Ereduarekin”.